

Avveininger rundt selvbestemmelse og bruk av tvang

Bjørn Roar Vagle, Seksjonsleder HAVO
Linda Rosland, miljøterapeut 1 Sandnes kommune

Fra hyppig og alvorlig avvisning - til godt samvær og nødvendig hjelp

- Angelmans syndrom
- 41 år
- Leilighet i borettslag
- Tjenestetilbudet
- Henvisning: Protester, selvskading, avviser personal, oppstemt, hissig og aggressiv

Læring

Når man opplever mangler eller er i et ubehag, vil vi som regel sette i gang med atferd for å «rette det opp»

To grunnleggende prinsipper:

Atferd som får oss bort fra et ubehag, vil sannsynlig gjentas i lignende ubehagelige situasjon

Atferd som gir oss tilgang til opplevde mangler, vil sannsynlig gjentas i lignende situasjon

Problematiske atferd har ofte komplekse motivasjonelle forhold ved seg:

- Opplevd mistriivsel, utrygghet, redsel?
- Forståelsesvansker? Tid og begreper
- Sterke preferanser?
- Savn og lengsel?
- Smertetilstander og sykdom?

Veiledene arbeidsmodell ved ambulant pasientbehandling

Uke: 1 → Uke: 2-3 → Uke: 3-5 → Uke: 5-11 → Uke: 6-12 → Uke: 7-12 →

Oppstart

Innledende møte

Innledende møte

Kartlegging

Mål- og tiltaksmøte

Utpøving av tiltak

Evalueringsmøte

Hjem

Hele prosessen handler egentlig om

- Omfang av problemstilling, og hvordan måle bedring?
- Hva er forsøkt (inkludert medikasjon)
- Verdier, ønsker og behov
- Optimalisere kvaliteten på den grunnleggende omsorgen
- Funksjonelle analyser
- Finne optimale tiltak (i vid forstand) – obs! Begrenset rasjonalitet!
- Hvordan sikre oppslutning, gjennomføringsevne og engasjement

Vil være alene i sin egen leilighet

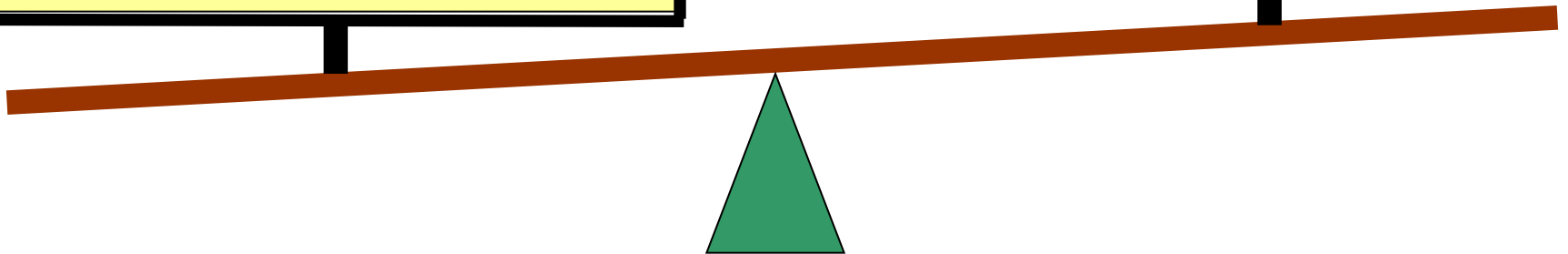
- Selvbestemmelse - det har hun rett til.

• Punktum?

Selvbestemmelse?

- Opplevelse av å kunne påvirke
- Alle valg skal ikke være rasjonelle
- Erfaring med å ta valg gir erfaringer og kunnskap som i neste omgang gir grunnlag for økt påvirkningsmulighet og selvbestemmelse

- Valgene skal ikke føre til alvorlig skade på tjenestemottaker
- Konsekvensene av valget skal ikke gå ut over tredjepersoner
- Konsekvensene skal ikke gå ut over fellesskapet (lover/regler)

....hvis ikke fare for vesentlig skade?

Noe kan være galt!

Er det mulig å rette opp dette?

Innsikt gir kunnskap

NEI

Valg har årsaker. Urimelige uheldige og belastende årsaker skal elimineres dersom det lar seg gjøre

Bruk av tvang

Optimalisering av omgivelsene ikke nok, men vi nærmer oss...

Klarer ikke å formidle / tilegne kunnskap om nye betingelser og motstand hindrer nye erfaringer

Hva er tvang?

Bli værende på tross av vinking?

Bli værende på tross av selvskading?

Alle fysiske former for stoppe selvskading?

Fjerning av gjenstander, f. eks blomsterpotter?

Varighet. Intensitet. Reaksjoner. Grad av opplevd krenkelse.

Avgjøres ikke alltid utelukkende på hvordan motstand overvinnes!

MEN, før bruk av tvang

Den grunnleggende omsorgen, miljøterapeutiske tiltak og tilrettelegginger og viktige beskrivelser av prosedyren skal være på plass!

Kunnskap om NN. Kunnskap om Angelsman. Kunnskap om tvang og makt. Vite om avbrytelseskriterier!

Det er sjelden når det gjelder omsorgstiltak at man må gripe inn umiddelbart med «a-melding» (og er egentlig forbeholdt nødsituasjoner, men det er en annen sak...)

Tiltak i vid forstand

- God kontinuitet i personalet og færrest mulig (...når «alle» hensyn er tatt)
- Skal få sove i fred – ingen aktive forsøk deltakelse
- Tillate å spise ved sofaen? Anvisninger av nødvendige krav og hva som skal «tillates»
- Beskrivelse av personalatferd som hun liker «kjemi»
- Ta bort ting som lett kan kastes

Oversikt og kommunikasjon

- Hva skal skje og hvor lenge – pictogram
- Tegn til tale – skal brukes av alle
- DRA når alt er over

Resultater

- Får nødvendige tjenester
- Avviser aldri personal i form av selvskading
- Bruk av tvang i form av å være tilstede på tross av vinking er redusert fra daglig til et par ganger i uken
- Bruk av tvang i form av manuell holding er redusert fra ukentlig til ca. en gang annenhver måned
- Varighet på protester til aksept betydelig reduksjon
- Inntrykket er at hun trives og kommunikasjonen mellom henne og personalet er bedre